

Catalunya i Espanya: cinc possibles finals sobre el procés sobiranista. Una anàlisi del procés sobiranista català segons l'economista nord-americà establert a Madrid, Fernando Betancor.

D'anàlisis del procés sobiranista que es viu a Catalunya se'n fan contínuament. Però avui us en presentem una d'especialment completa: és la d'un economista nord-americà establert a Madrid, [Fernando Betancor](#), fill d'immigrants uruguaians i criat a Washington. En aquest article, publicat originalment al seu [bloc](#), detalla cinc possibles vies que pot prendre el procés d'ara endavant. N'identifica cinc i els posa nom: que s'abandoni el procés i s'accepti l'status quo ('opció col·laboracionista'), que es faci un referèndum no oficial ('opció vèneta'), que es faci un referèndum no autoritzat ('opció crimeana'), que es convoquin unes eleccions plebiscitàries ('referèndum de facto') o que es declari unilateralment la independència ('opció de Jefferson'). Betancor analitza els pros i contres de cadascuna. Tot seguit us oferim l'article íntegre, traduït al català. En anglès podeu llegir-lo també a l'[edició global](#).

He escrit unes quantes vegades^[1] sobre la situació cada vegada més tensa a Catalunya, el territori més espinós d'Espanya, que també vol convertir-se en l'estat independent més nou d'Europa. El 8 d'abril es va completar un altre acte en aquesta representació que s'escenifica: tres representants del parlament català van visitar Madrid per sol·licitar oficialment l'autorització per a fer un referèndum sobre la independència de Catalunya. Era una conclusió inevitable que Madrid

diria que no -un no definitiu- per part del senyor Rajoy, el president del govern espanyol, juntament amb altres partits, d'acord amb la seva ideologia i la relació amb el partit de govern, el Partit Popular.

Els catalans van tornar a casa decebutos, però no pas dissuadits. Abans de marxar de la capital espanyola, els tres legisladors van expressar la seva decepció i la seva determinació, i van declarar que el referèndum es faria igualment perquè el poble català ja era en un 'camí sense retorn' cap a l'autodeterminació^[ii]. Artur Mas, president de la Generalitat de Catalunya, que no va fer el viatge, va refermar aquesta posició. I fou igualment criticat.

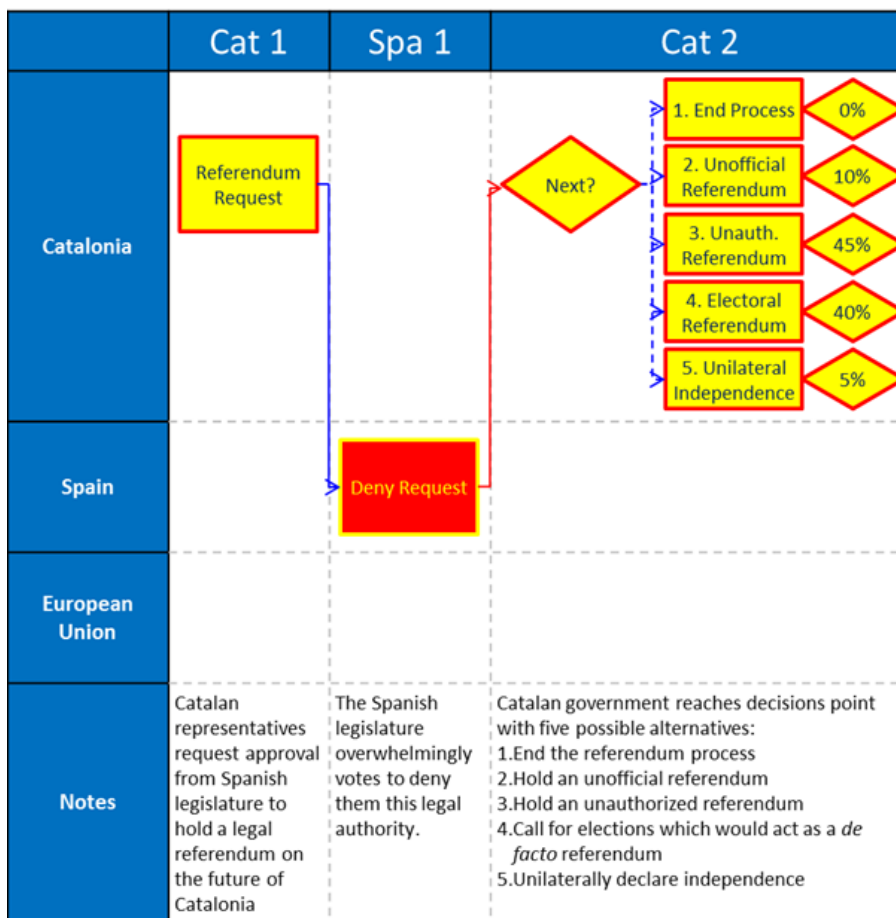
Una cosa és evident: els catalans van entendre la necessitat de fer el gest: s'havia d'oferir al govern espanyol una última oportunitat d'esdevenir partícip del camí català cap al referèndum. Era un risc calculat: si el govern espanyol hagués acceptat el referèndum hauria tingut l'oportunitat d'establir-ne les condicions que haguessin assegurat un resultat favorable per a Madrid.^[iii] Però Mas sabia que mai no hauria de córrer aquest risc. Rajoy ja és víctima d'una rebel·lió de l'ala dreta del seu partit, i els membres d'aquesta línia dura no toleraran mai la legitimitat d'un referèndum per a la separació de Catalunya, independentment de l'estratègia governamental que hi pogués haver al darrere.

Ara els catalans poden declarar al món allò que han dit sempre: que les seves aspiracions democràtiques i pacífiques són sufocades per una camarilla opressiva castellana a Madrid que no tan sols té la determinació d'obligar-los a acceptar un 'modus vivendi' que els resulta intolerable, sinó que participa activament en la ruïna de l'economia catalana i en l'aniquilació de la singular cultura i identitat del poble català. Els castellans, òbviament, tenen els arguments contraris, i no em proposo d'entrar en una discussió sobre els mèrits dels uns o dels altres. Hi ha una pila d'articles^[iv] per al lector que hi tingui interès.

Els catalans ja preparen els pròxims passos. La Generalitat diu que té la intenció de portar endavant el referèndum del 9 de novembre, tant si Madrid l'aprova com si no. Però hi ha, de fet, nombroses opcions possibles. Tancant la porta a un referèndum legal, el senyor Rajoy ha obert més possibilitats per als catalans.

Cinc finals possibles

Arribats a aquest punt, hi ha cinc possibles camins per al moviment independentista català. He mirat de traçar la progressió més probable per a cada un d'aquests escenaris, dins el marc de moviments i contramoviments en què participen el govern de Catalunya, el d'Espanya i la possible participació de la Unió Europea. A cada pas, quan les opcions s'han presentat, he assignat una probabilitat per a cada possible resultat, únicament d'acord amb la meva experiència i el meu judici personal.

El primer gràfic mostra la situació actual: els representants catalans han sol·licitat l'autorització per a fer un referèndum, petició que ha estat refusada. Ara hi ha cinc opcions:

- 1. Abandonar el procés de referèndum i acceptar l'*status quo* ('opció col·laboracionista')**
- 2. Fer un referèndum no oficial ('opció vèneta')**

3. Fer un referèndum no autoritzat ('opció crimeana')

4. Convocar eleccions en una única plataforma pro-independència, que serviria com un referèndum de facto

5. Declarar unilateralment la independència ('opció de Jefferson')

Algunes d'aquestes opcions són tan improbables que són fora del regne de la possibilitat, però les presentaré l'una darrere l'altra. Com que sóc tan fal·lible com qualsevol altre, doneu aquestes estimacions el valor que tenen.^[v]

1. Abandonar el procés de referèndum i acceptar l'status quo ('opció col·laboracionista')

Sempre hi ha la possibilitat que el senyor Mas i CiU facin un pas enrere entre ara i el novembre; o que Madrid faci una oferta 'que no es pugui refusar'. En aquest cas, es tractaria de suspendre el procés de referèndum i mirar de fer-hi bona cara:

1.1. Opció de cara a posar fi al procés (1):

	Cat 2	Cat 3	Cat 4	Cat 5	Cat 6	Cat 7
Catalonia		ERC withdrawal CIU split?	1a Form New Government 1b Hold Election	Hold Election	ERC majority	
Spain						
European Union						
Notes	Catalan government reaches decisions point with five possible alternatives: 1. End the referendum process 2. Hold an unofficial referendum 3. Hold an illegal referendum 4. Call for elections which would act as a de facto referendum 5. Unilaterally declare independence	If Artur Mas officially abandoned the referendum process, the ERC will withdraw from the government, provoking a crisis. The CIU might also split between moderates and hardliners.	CIU could choose to 1a1. form a new government with the PP, PSC and Ciutadens, forming a sufficient bloc for a majority coalition; or 1a2. hold an election.	A new coalition with such disparate elements is unlikely to last long; even if it did, new elections would eventually have to be held.	At the next electoral opportunity, Catalan voters would punish CIU and flock to ERC, potentially giving this latter the opportunity to win an absolute majority.	The Catalan government would be faced with the same options as before.

Malauradament per a Mas, el seu govern es recolza en una coalició amb un partit molt més separatista, ERC. ERC és un defensor acèrrim de la independència: és poc probable que es complagui cap oferta

que Rajoy pugui fer a CiU, més moderat. A més, Esquerra s'aprofita de la debilitat de la posició de Mas: ell i el seu partit serien un blanc fàcil per a ser acusats de titelles col·laboracionistes i d'haver venut el poble català. ERC només hauria de retirar el suport a senyor Mas perquè el govern caigués.

Mas tindria dues opcions: podia convocar eleccions avançades o mirar de formar un nou govern de coalició. Sense els partits pro-independència (ERC, ICV i CUP), CiU podria formar un govern només amb els socialistes catalans (PSC) o una coalició encara més improbable amb la secció local del Partit Popular. El primer cas podria donar a la nova coalició una certa estabilitat, però una aliança amb el PP només confirmaria les pitjors sospites de 'col·laboracionisme'.

Fos com fos, seria un equilibri inestable. I si es convoquessin eleccions, ja sigui immediatament o després d'un temps de govern de coalició, el resultat més probable fóra un triomf rotund dels partits separatistes. De fet, ERC podria obtenir majoria absoluta si els partidaris de CiU els votessin en massa. El nou govern retornaria en la posició original, però amb només quatre opcions per triar.

Que el senyor Mas sigui un separatista de cor o no es pot discutir, però ningú no nega que és un polític experimentat. Pot veure el resultat de la 'col·laboració' amb tanta claredat com qualsevol altra persona: l'equivalent polític de tallar-se el coll. Per aquesta raó, dono a aquesta opció un 0% de probabilitats.

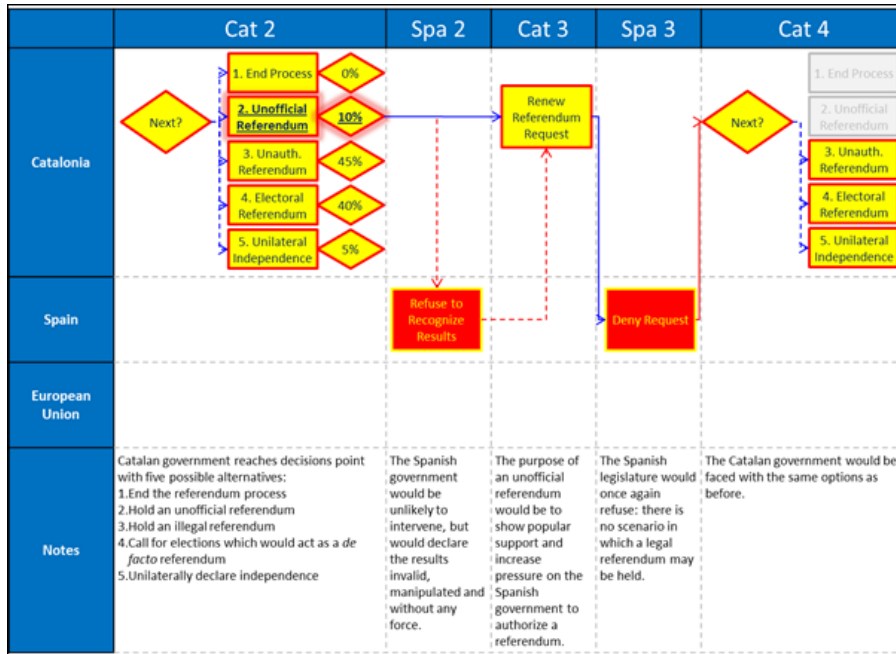
2. Fer un referèndum no oficial ('opció vèneta')

Un pas intermedi entre la capitulació i un referèndum no autoritzat seria un referèndum 'no oficial', similar al que s'acaba de fer a la província italiana del Vènet.^[vi] Un referèndum no oficial no utilitzaria la maquinària de l'estat, no tindria el suport de cap llei del parlament català, no es consideraria vinculant, ni tan sols per als catalans. A Venècia, per exemple, la votació es va fer per internet en un període de cinc dies, entre el 16 i 21 de març.

El propòsit d'una acció com aquesta seria augmentar la pressió sobre Madrid sense haver de comprometre un marc oficial i obligatori, per bé que seria un referèndum no autoritzat i, per tant, il·legal. La Generalitat podria posar èmfasi en la participació i en els resultats i proclamar: 'Mireu! Els catalans donen suport a la independència per un marge substancial! Però Rajoy es nega a negociar i es gira d'esquena a la voluntat de la gent!' Embolicats amb la bandera de la

democràcia, l'autodeterminació i la no-violència els catalans, amb la pressió de la comunitat internacional sobre Madrid, mirarien d'aconseguir el mateix resultat:

2.1. Opció sobre un Referèndum no oficial (1):

Madrid refusarà immediatament qualsevol resultat d'un referèndum no oficial que no beneficiï el seu govern. Diran que la votació s'ha fet sense supervisió i que se n'ha alterat el resultat, malgrat totes les precaucions que els organitzadors puguin haver pres. Essent realistes, no hi ha cap possibilitat que Madrid acabi pactant un referèndum oficial sobre la base d'un d'informal, sobretot si els resultats indiquen una victòria dels separatistes.

Comptat i debatut, el govern català tornaria a ser al punt de partença, ara amb tres opcions restants. Hi ha, això sí, una petita probabilitat que un referèndum no oficial es fes només 'per marcar territori'. Podria ser vist com una opció segura, és a dir, molt probablement Madrid no hi intervindria si ho considerés una gran enquesta. També podria ser una mesura provisional per a apaivagar els separatistes de línia dura si el govern català no té confiança en els resultats d'un referèndum no autoritzat o si unes altres circumstàncies li impedeixen d'anar endavant, com un resultat unionista aclaparador a Escòcia.

3. Fer un referèndum no autoritzat ('opció crimeana')

El ministre d'Afers Estrangers d'Espanya va comparar al febrer la situació que es vivia a Crimea amb la de Catalunya.^[vii] Això era abans

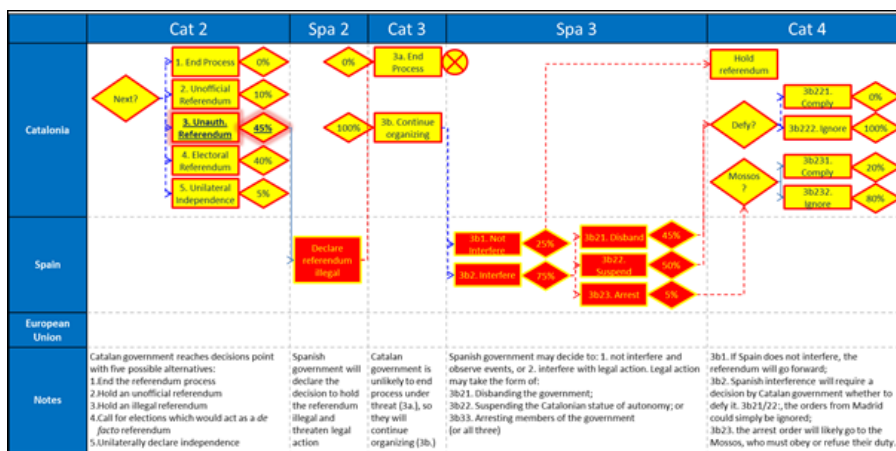
de l'annexió de la província separatista per part de Rússia. Va ser, sens dubte, un dels pronunciaments més imbècils d'un govern que s'ha escarrassat a superar-se a si mateix en la banalitat, la corrupció i l'apatia. De manera que si anomeno el referèndum no autoritzat 'l'opció crimeana' és gràcies a les habilitats oratòries del senyor Margallo.

El referèndum no autoritzat sembla que és el mecanisme preferit per Mas perquè el poble català pugui expressar-se. Un dels avantatges d'aquests referèndums és que es basen en antecedents històrics i jurídics: els referèndums populars són, de lluny, la forma més comuna de separar-se amb èxit d'un estat. Hi ha consens sobre les fórmules per a convocar un referèndum i per a establir les bases mínimes per a fer-lo. Un referèndum pot ser controlat pels inspectors internacionals. I un referèndum popular troba suport en el principi de l'autodeterminació consagrat en la Carta de les Nacions Unides, la Declaració d'Independència dels EUA, la Declaració Internacional de Drets Civils i Polítics i en més acords internacionals. ^[viii]

Però també té desavantatges. És difícil de reivindicar la protecció jurídica dels resultats d'un referèndum que, de bell antuvi, era il·legal. El fet que sigui il·legal afavoreix el govern espanyol en l'esforç de contestar i desacreditar els resultats. D'una altra banda, l'organització d'un referèndum no autoritzat exposa al govern català a tota una colla de sancions legals que podrien aplicar-se ja abans de la data del plebiscit, a fi d'evitar la votació, o bé després, per evitar qualsevol acció derivada dels resultats.

Malgrat tots aquests obstacles, és la via més probable en el cas de Catalunya, i és la que ha rebut el tractament més complet:

3.1. Opció sobre un Referèndum no autoritzat (1):

Tan bon punt el parlament català autoritzi l'organització del referèndum no autoritzat, el govern espanyol il·legalitzarà la resolució

i demanarà als catalans que desisteixin de portar a terme cap de les accions decidides pel seu parlament. Se'n poden derivar amenaces directes o implícites. La Generalitat haurà de decidir si continua, però ara sota l'amenaça: acceptar l'estatus quo sota coacció probablement faria caure la coalició de govern. És molt més probable que Barcelona telefoni a Madrid per demanar si l'amenaça va de veres. L'organització del referèndum anirà endavant.

El govern espanyol té una àmplia gamma d'opcions a disposició per a imposar la seva voluntat als catalans recalcitrants. Les tres més probables --bé soles, bé combinades-- són:

- a. La dissolució del parlament català i una crida a eleccions, juntament amb la prohibició de determinats partits secessionistes.
- b. La suspensió de l'estatut d'autonomia i la imposició a Catalunya d'un govern dirigit des de Madrid.
- c. L'arrest d'alguns dels membres partidaris de la secessió, tant del govern com de la cambra legislativa catalana pels delictes de sedició, planificació de la secessió, i més possibles càrrecs. ^[ix]

En el cas de la dissolució del govern o de la suspensió de drets, els catalans podrien menystenir Madrid i continuar funcionant de manera il·legal. Tant si escull aquesta via com si Madrid emet immediatament ordres més dures, es precipitarà una crisi enorme: perquè el govern català ja és actiu i no ha de fer res per continuar en funcionament. És el govern espanyol, si de cas, que ha de tornar a imposar l'autoritat burlada, i escometre un seguit d'accions que fins i tot podria causar víctimes. És clar que Espanya argüirà que la Generalitat té la càrrega moral de les morts a causa de les seves activitats secessionistes il·legals: però al final haurà estat Espanya que haurà enviat homes armats per recuperar el control de la situació.

També hi ha la petita possibilitat de deixar que el referèndum es faci i se'n reconeixin els resultats. Això portaria a un 'divorci amistós' en què Catalunya seguiria el seu propi camí en pau i negociaria totes les qüestions pendents amb Espanya: el repartiment del deute espanyol, l'intercanvi del fons de seguretat social, la disposició dels béns públics, el suport a l'admissió immediata a la Unió Europea i a l'euro, etc. Això és molt difícil que passi, per unes quantes de raons de pes:

- a. Rajoy fóra un home políticament mort.
- b. Rajoy ni tan sols seria capaç d'obtenir la majoria del seu partit en favor d'aquesta decisió o d'aprovar-la al congrés. A més, podria haver-hi una deserció en massa

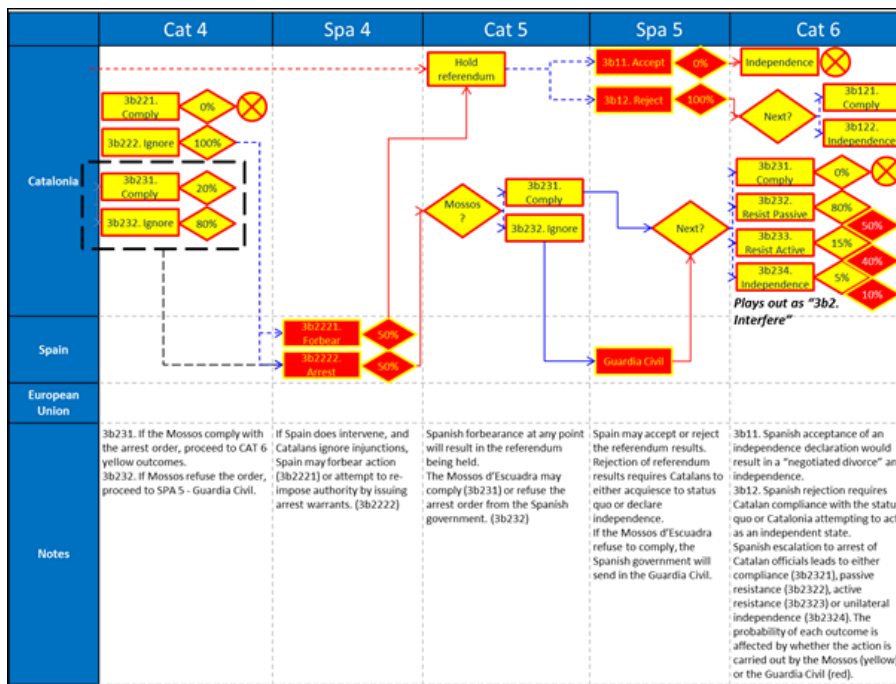
de diputats del PP a Vox, per exemple. Fos com fos, el govern cauria.

c. Si Catalunya se n'anés en pau, el País Basc se n'aniria l'endemà. I és un altre 6% del PIB, una part substancial de la capacitat industrial d'Espanya i la resta de principals vies de comunicació terrestre cap a França (la principal via de comunicació passa per Catalunya).

d. Si tant Catalunya com el País Basc se'n van, no és inconcebible que Galícia desitgés fer-ho també, o que Andalusia veiés que es beneficiaria molt més del fons europeus de desenvolupament regional pel seu compte que no pas dins d'Espanya. El país podria literalment desintegrar-se.

Per totes aquestes raons, em resulta difícil --per bé que no impossible-- de creure que el senyor Rajoy volgués o consentís un 'divorci amistós' amb els catalans.

3.2. Opció sobre un Referèndum no autoritzat (2):

Independentment si Madrid decideix de fer una acció policíaca abans de l'envit de la Generalitat o després, el primer pas serà demanar als mossos d'esquadra, policia autònoma de Catalunya, que executi les ordres. Aquesta serà una prova crucial: els mossos compliran el seu deure envers l'estat espanyol, o continuaran essent lleials a la Generalitat? El grau de violència que es pot viure depèn en gran mesura de la seva elecció. Si la policia catalana refusar el seu deure,

el recurs d'Espanya serà d'enviar-hi la guàrdia civil. Si fos el cas, hi hauria grans masses d'homes i dones armats en un territori de milions de persones, la majoria hostils a la guàrdia civil. El potencial de desastre és evident.

Guardias Civiles (left) and Mossos d'Esquadra (right)

Si els mossos obeeixen el govern espanyol, les probabilitats de violència es redueixen considerablement. Catalans reprimint catalans és una possibilitat dura, però facilitaria la tasca del govern espanyol considerablement i negaria totalment la 'qüestió ètnica': l'acció de la policia ja no podria ser vista com una mena d'atac de Castella als catalans. I Madrid, sens dubte, estaria cofoia d'aprofitar qualsevol divisió evident de la societat catalana.

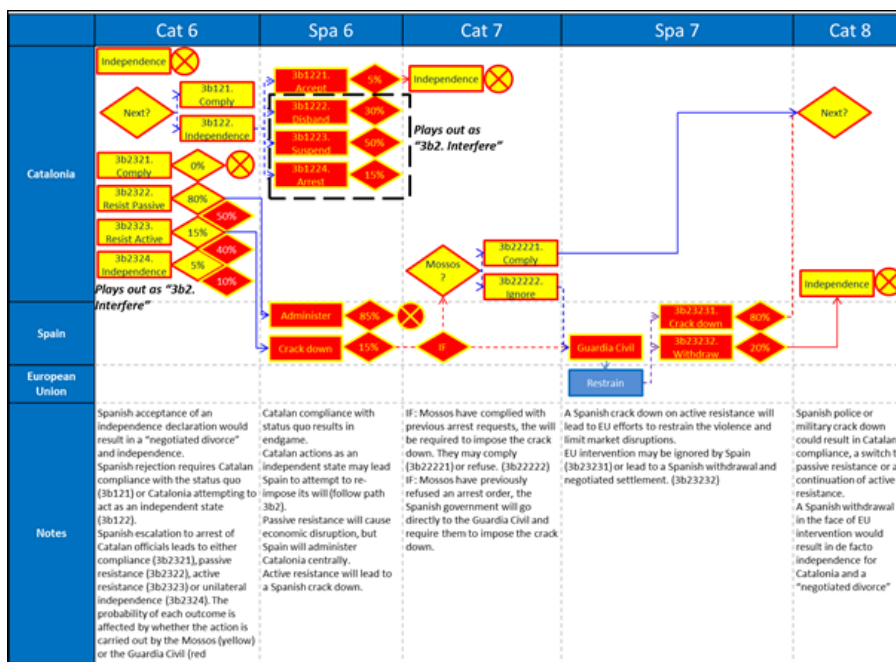
Una operació policíaca deixaria la pilota a la teulada de la Generalitat. Una opció seria l'acatament: els polítics catalans es deixen detenir i jutjar. Un judici públic podria ser una bona publicitat si el govern espanyol no fes les coses bé: l'opinió internacional podria decantar-se cap a un govern de substrat 'democràtic', més que no cap a un govern de mà dura. És dubtós que cap polític hagués de passar gaire temps a la presó. Gandhi hi va anar i va sortir-ne enfortit.^[x]

Catalunya aleshores hauria de ser administrada directament des de Madrid, o amb una combinació d'un parlament de legisladors i funcionaris unionistes enviats des de la capital. Fos com fos, la majoria dels catalans s'indignaria per aquesta greu violació dels seus drets i consideraria el govern imposat com un control feixista i totalment il·legítim. Un resultat probable seria la resistència passiva; potser espontània, però possiblement planejada prèviament per a aquesta eventualitat. El govern espanyol es trobaria amb màrtirs polítics i amb una onada sens fi de vagues, manifestacions, marxades i mítings en tota una regió que representa el 20% de l'economia espanyola. La resistència passiva tindria el propòsit d'imposar un cost econòmic i polític tan alt a Madrid que el govern es trobaria obligat a negociar la fi de l'administració directa de Catalunya.

Encara que tot polític i líder català del moviment independentista s'ha compromès amb la no-violència i amb els mitjans pacífics i democràtics, hi ha la possibilitat no negligible que esclati la violència.

Ja sigui causada per l'ús excessiu de la força per part de la policia o pels manifestants civils radicalitzats. Si la violència esclatés podria generalitzar-se. De maons i tubs d'acer n'hi ha a tot arreu, en qualsevol ciutat, i fer còctels Molotov és bufar i fer ampolles. Com les crisis de Kíev i Caracas han demostrat, un grup determinat de la població civil pot resistir eficaçment les forces policíiques en un medi urbà, especialment si els oficials no són locals. El govern espanyol tindria una pressió molt forta per a plantar cara a una situació amb centenars de ferits, hospitals desbordats i grans sectors de les principals ciutats catalanes vivint en l'anarquia.

3.3. Opció sobre un Referèndum no autoritzat (3):

La violència, sostinguda i organitzada, continua essent una possibilitat remota, però que no es pot desestimar. Hi ha exaltats i radicals violents en els moviments polítics d'arreu. De fet, no es pot descartar que hi hagués agents provocadors, tant per part del govern com dels extremistes dels moviments ultranacionalistes espanyols. Podrien veure un benefici a desacreditar el caràcter 'no violent i democràtic' de l'independentisme català, especialment si alguns unionistes catalans fossin agredits violentament.

Això voldria dir cercar deliberadament l'escalada de la crisi per tal d'assolir l'objectiu de la intervenció militar i una suspensió permanent de l'estatut català d'autonomia. Com més sagnant fos 'l'alçament', i com més temps passés, més probable seria que els altres poguessin aconseguir el seu objectiu. Aquests sectors radicals, que inclouen Nova Falange, obertament feixista, pretenen preservar la unitat d'Espanya. Però amb això no en tenen prou: per a alguns, cal castigar els catalans per la seva temeritat de qüestionar la

superioritat del nacionalisme espanyol i la cultura amb la seva 'història falsa de mentides i enganys'. Els més radicals van tan lluny que refusen la constitució vigent, que troben massa feble, liberal i federalista, i voldrien reemplaçar-la per una de més dura: un estat fort, unitari, governat des de Madrid i amb la total dissolució de les 'comunitats autònomes'.

Afortunadament, l'extrema dreta no té pràcticament cap representació en la política espanyola i no ocupa una posició d'autoritat per a dictar política. Però Gavrilo Princip també pertanyia a una petita minoria quan va posar el món en flames.^[xi] De fet, en alguns cenacles dels principals polítics conservadors^[xii] ja es demanen mesures que podrien haver sortit d'un manifest d'extrema dreta, com ara l'enviament d'un comandant de l'exèrcit espanyol per prendre possessió dels mossos d'esquadra per a 'posar fi a la tendència separatista d'una vegada'. La policia espanyola^[xiii] i les forces armades^[xiv] també tenen exaltats, alguns dels quals podrien ser prou discrets per a reservar-se, ara com ara, les pròpies opinions.

La resistència activa per part de la població catalana dificultaria extremadament la feina del govern espanyol. També originaria mesures de policia necessàries que foren enregistrades i que es veurien summament brutals: neteja dels carrers amb canons d'aigua, gasos lacrimògens i càrregues dels antiavalots. Com que hi hauria víctimes en ambdós costats, les accions es tornarien brutals --és inevitable en una escalada de violència. Però si en algun moment les mesures de la policia fossin ineficaces, el govern espanyol podria declarar Catalunya en estat d'insurrecció i cridar els militars. Si aquesta opció fóra més efectiva que l'aplicació de llei i prou no ho sé dir: els soldats han estat entrenats per matar l'enemic, no per pacificar el seu poble. Quan s'usen les tropes, tot seguit els civils esdevenen, inevitablement, en l'enemic, i generalment moren.

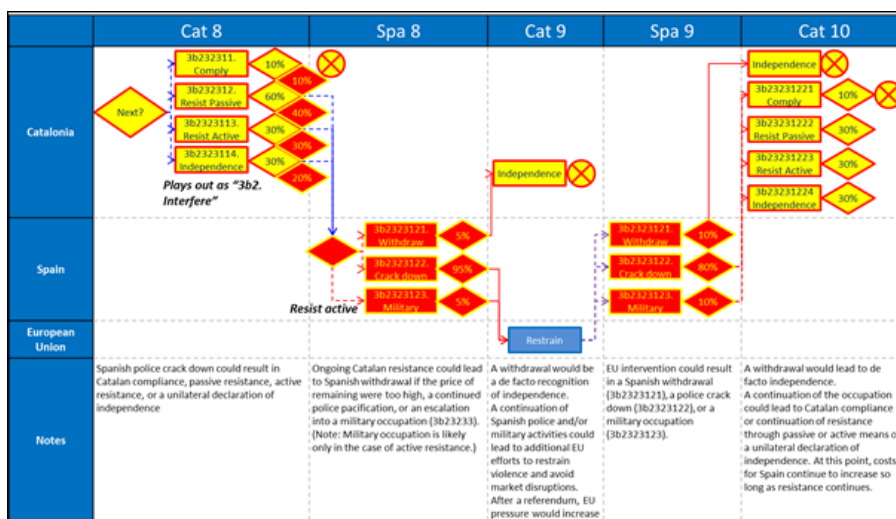

The government quandary: crush the peaceful demonstrations and look like a fascist regime; or hold back and slip into anarchy. Civilian protests can effectively stymie government efforts to re-impose authority when sufficiently motivated. Scenes from Euromaidan (left) and Caracas (right).

No obstant això, el govern espanyol es podria trobar obligat a aquest acte desesperat per falta de millors opcions. Si la violència no disminueix o s'intensifica, si el dany econòmic i polític d'Espanya es generalitza, si hi ha una immensa pressió de la línia dura del Partit

Popular, Rajoy pot sentir-se impel·lit a donar aquesta ordre. És poc probable que tingui èxit en la repressió dels avalots; és segur que fracassaria a l'hora d'aconseguir que els catalans estimessin els seus veïns espanyols; però és l'estratègia desesperada que els polítics i els generals solen seguir quan es troben en un atzucac i no saben què més fer. Rajoy fins i tot pot trobar-se a si mateix sense veu ni vot: qualsevol 'debilitat' seva, com ara voler negociar o fins i tot deixar que Catalunya se n'anés, podria ser resposta amb un ultimàtum dins el seu partit. No és impossible d'imaginar que Rajoy fos convidat a posar-se 'temporalment malalt', mentre la gent amb braç ferm condueix la situació. No hi ha res tant del Tercer Món com un cop d'estat, que consti...

3.4. Opció sobre un Referèndum no autoritzat (4):

La mediació de la Unió Europea em sembla poc probable abans de qualsevol situació de violència a Catalunya. D'una banda, la Unió Europea no voldrà fer la impressió d'interferir en els assumptes interns d'un estat membre, i Espanya se'n ressentirà i es resistirà a qualsevol cosa que faci olor d'intervenció europea. La posició actual de la Unió Europea és que qualsevol secessió d'un estat membre es traduiria en un nou estat que hauria de tornar a sol·licitar a la Unió Europea l'ingrés i la pertinença a la zona euro a partir de zero: un procés d'uns quants anys de durada. Això és pura retòrica, pronunciada amb l'esperança de dissuadir l'eventualitat i esquivar la bala. En realitat, l'admissió automàtica d'Escòcia, Catalunya o el Vènet és una decisió purament política de Brussel·les. De moment, la política la fan sobretot els estats; en aquest cas, el Regne Unit, Espanya i Itàlia.

Les polítiques poden canviar ràpidament en una situació de guerra civil, que traspalsaria l'economia. Per tant, és molt probable que hi

hagi canvis polítics tan aviat com s'intensifiqui l'acció de la policia. Si en algun moment sembla que la gestió de la situació catalana és susceptible de crear una crisi financera i econòmica per a la resta d'Europa, podem veure els ministres de la Unió Europea atrafegats anant i venint diàriament entre Brussel·les, Frankfurt i Madrid. No es pot pas assegurar que, fins i tot en aquestes circumstàncies, la Unió Europea tingui prou influència per a forçar Madrid a permetre una separació pacífica de Catalunya. Per aquestes raons:

- a. Seria un suïcidi polític per a Rajoy i per al seu partit.
- b. No hi ha cap mecanisme per a expulsar cap estat membre, ni de la Unió Europea ni de l'euro.
- c. Mentre Espanya degui al BCE una quantitat tan gran de diners, és també una arma de doble tall --el BCE podria amenaçar de deixar de finançar als bancs espanyols i, doncs, el dèficit espanyol, però Espanya podria amenaçar de no pagar el deute. Seria la destrucció mútua assegurada en versió financera.
- d. La Unió Europea podria amenaçar de jutjar casos contra funcionaris i oficials espanyols individualment en cas de greus violacions de drets humans a la Cort Internacional de Justícia, però se'm fa molt difícil de creure.

Al final, molt probablement la Unió Europea podria acabar renyant públicament el govern espanyol i poca cosa més. Sota la influència del nacionalisme, el fervor patriòtic i l'orgull proverbial, els espanyols no deixaran que estrangers interfereixin en la sagrada unitat d'Espanya. Dono una probabilitat d'èxit molt baixa a la mediació de la Unió Europea; i com més temps la Unió Europea esperi a fer sentir la seva presència, menys probable és que tingui cap impacte.

Arribats en aquest punt, es fa impossible de continuar explorant aquesta possibilitat. Catalunya i Espanya quedaran blocades, amb un enfrontament dels manifestants civils contra l'aplicació de les lleis espanyoles o possiblement militars. Què farà fer el primer pas és una qüestió de resistència i voluntat: o bé un nombre suficient de separatistes empresonats, hospitalitzats o colpejats al cap perquè es quedin a casa; o, en cas contrari, les pèrdues econòmiques de l'economia espanyola, la prima de risc enfilada pels núvols, la fuga de capitals estrangers i els efectes de l'estatus de pària internacional de la 'Marca Espanya' que convencin les elits polítiques i empresarials espanyoles (els únics que importen) que és el moment tallar en sec. És impossible de predir què vindria primer, només que el cost humà a llarg termini seria greu.

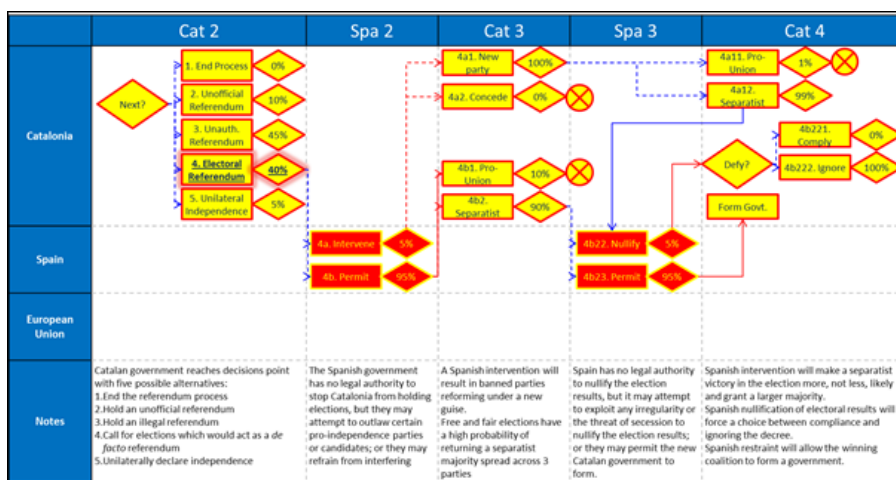
4. Convocar eleccions autonòmiques com a substitutiu del referèndum en una única plataforma pro-independència, que serviria com un referèndum de facto

Blocat el referèndum oficial, i volent evitar les conseqüències de l'organització d'un plebiscit fora de la llei, el govern català té una opció perfectament legal. La constitució espanyola atorga a les comunitats autònomes tots els poders per a convocar i organitzar unes eleccions regionals. El govern espanyol no hi té veu ni vot, en això. Si ho desitgen, CiU i ERC es poden posar d'acord per a trencar la coalició, i CiU, en lloc de buscar un altre soci, podria convocar eleccions avançades; aquestes eleccions serien organitzades sobre la tesi única de la independència de Catalunya. Un referèndum 'de facto'.

Aquest enfocament també té desavantatges. Potser el més important és que, per molt que la campanya giri entorn de la separació, no té la potència legal completa d'un sol referèndum i no seria reconegut com a tal per les organitzacions internacionals o dels altres estats. A més, Espanya no podria aturar les eleccions, però sí que podria intervenir-hi obrint un procés judicial per a prohibir a alguns partits de participar-hi: un procés similar al de nombrosos partits bascs amb laços molt estrets amb ETA.

Malgrat els desavantatges, aquesta és la segona hipòtesi més probable després del referèndum no autoritzat:

4.1. Opció sobre un Referèndum 'de facto':

Per molt que les autoritats espanyoles volguessin intervenir-hi, és poc probable que tinguessin èxit. Hi ha prou partits pro-separació de Catalunya, i la il·legalització d'un de sol faria saltar els votants a un altre. El partit prohibit es reconstituïria amb una altra disfressa. Un intent de prohibir tots els partits independentistes, a més de convertir la constitució i l'estatut d'autonomia en una farsa, només menaria la Generalitat a suspendre les eleccions i procedir a una altra opció: la 3, el referèndum no autoritzat, o la 5, una declaració unilateral d'independència. Qualsevol interferència per part d'Espanya en les eleccions faria augmentar molt probablement el suport als separatistes. Fóra un suïcidi de Madrid.

Fins i tot suposant que no hi hagués interferència directa, les eleccions es farien en una atmosfera de por i d'histèria: els partits unionistes prediuen un apocalipsi econòmic i polític català en el cas d'una victòria separatista, mentre que els grups independentistes prediuen el final de l'autonomia catalana i la mort de la seva llengua i cultura si guanyen els unionistes. No hi hauria moderació.

Sobre la base dels resultats electorals més recents^[xv] i en els dels sondatges^[xvi], puc predir una alta probabilitat d'una victòria separatista. Dit d'una altra manera, la suma dels escons dels partits separatistes al Parlament serà igual o superior al 67% que va guanyar en les últimes eleccions. Si un dels partits independentistes guanya per majoria absoluta --és poc probable, però no impossible-- podria formar govern tot sol o bé optar per una coalició d'unitat nacional, amb representants de tots els partits independentistes. Aquesta seria una decisió intel·ligent, encara que no fos necessària.

Les autoritats espanyoles tindrien una altra oportunitat d'intervenir abans de la formació d'un govern. Podrien provar d'aprofitar qualsevol irregularitat per ordenar un recompte o per anul·lar les eleccions. La primera opció seria poc probable, perquè no faria sinó endarrerir l'inevitable, mentre que la segona no tindria cap fonament jurídic i seria derrotada als tribunals. Crec que la intervenció en aquest punt seria poc probable: si Madrid planeja la intervenció, cal una justificació clara i innegable, que és precisament allò que els catalans no donarien.

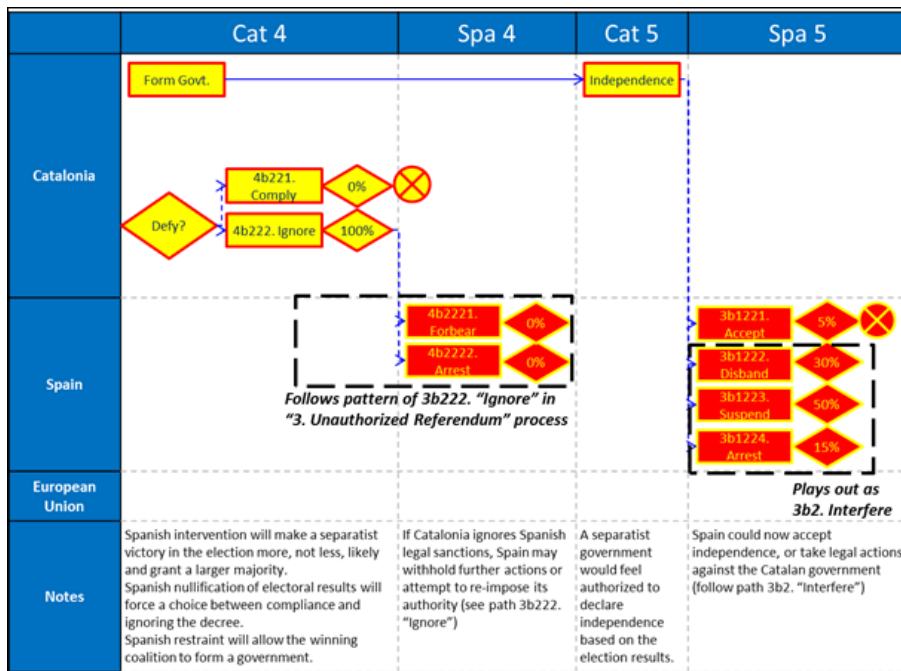
Una vegada format el nou govern, se sol·licitaria al parlament de votar una declaració d'independència d'Espanya, justificada pels resultats de l'elecció. El primer desafiament vindria dels parlamentaris unionistes, que probablement dimitirien en massa. Això, en si mateix, és poc probable que aturi el debat, perquè els reglaments parlamentaris de Catalunya^[xvii] només requereixen una majoria simple de legisladors presents a la sessió per a complir el quòrum. Seria poc probable que els unionistes tinguessin més del 35% dels escons, i no necessàriament tots s'avindrien amb aquesta

ordre. Certament, els membres del Partit Popular ho farien; probablement els de Ciutadans; però els membres del PSC han mostrat un grau de desobediència al partit quant a la separació, cosa que sens dubte preocupa el PSOE del carrer de Ferraz.^[xviii] Així i tot, una sortida en massa no fóra benvista internacionalment.

És en aquest punt que les autoritats espanyoles tenen més probabilitats d'intervenir: després de la presentació del projecte de llei, però abans de qualsevol debat o votació. Madrid voldria prendre mesures abans que els legisladors catalans votessin la llei (que seria immediatament i automàticament anul·lada). Rajoy tindria les mateixes opcions que hem considerat en l'apartat anterior: la dissolució del govern, l'anul·lació de l'estatut d'autonomia, la detenció de polítics separatistes, etc.

La resta d'aquesta hipòtesi és com l'anterior. Tret que Madrid estigués disposada a deixar que Catalunya seguís el propi camí en un divorci amistós, les opcions continuen essent la intervenció de la policia, la llei marcial, l'administració directa de Catalunya i els seus vuit milions d'habitants.

4.2. Opció sobre un Referèndum 'de facto' (2):

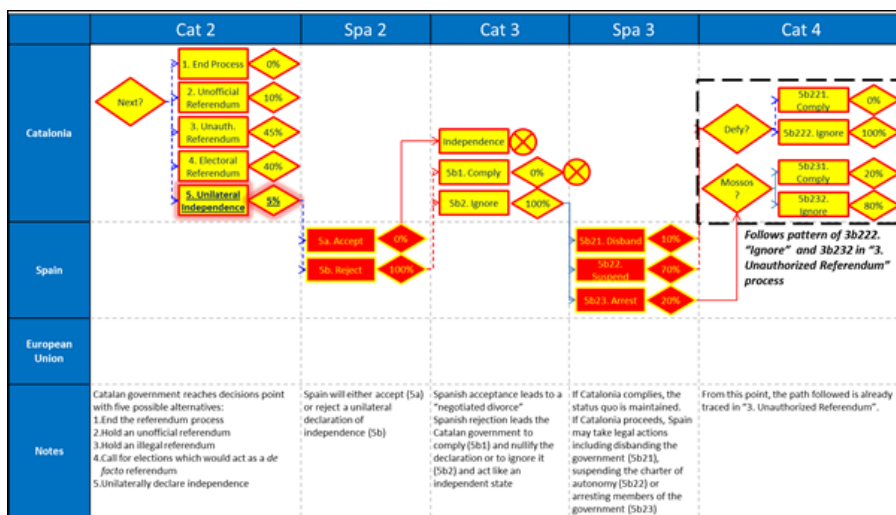

5. Declarar unilateralment la independència ('opció de Jefferson')^[xix]

La hipòtesi final és la declaració unilateral d'independència catalana d'Espanya sense els preliminars d'un referèndum o fins i tot amb unes eleccions regionals per donar cobertura política al parlament. Això és molt poc probable que sigui la primera opció escollida, per raons òbvies: és l'opció més extrema i la que més probablement obtindria la desaprovació internacional. Tenint en compte com és d'important el reconeixement i el suport internacional per als catalans, no s'arriscaran pas.

Però no es pot descartar. Si qualsevol altra via democràtica és blocada amb èxit per les autoritats espanyoles, els catalans podran dir que aquesta és l'única alternativa a un status quo que la majoria dels seus ciutadans consideraria intolerable. Si Madrid és capaç de blocar el referèndum no autoritzat i intervenir en les eleccions, els catalans només tindran dues opcions: declarar la independència o consentir de manera permanent. I abans d'acceptar aquesta darrera opció, crec que la majoria dels votants i legisladors optaria per la primera. Encara hi hauria més suport a la independència que no ara, atès el rebuig que, sens dubte, s'engendraria per aquesta ingerència flagrant de Madrid i els separatistes podrien extreure'n un bon rèdit polític.

5.1. Opció sobre una Declaració unilateral d'independència:

Aquesta hipòtesi funciona com les dues anteriors; només les probabilitats de partida varien una mica.

Resultats prevists:

Predicted Outcomes

Option 1 (0%)	Option 2 (10%)	Option 3 (45%)	Option 4 (40%)	Option 5 (5%)	Cumulative Outcomes
Go to Options 3-5	Go to Options 3-5	End process	End process	End process	End process
		0.0%	9.6%	0.0%	4.2%
		Amicable divorce	Amicable divorce	Amicable divorce	Amicable divorce
		18.4%	11.4%	9.4%	14.8%
		Comply	Comply	Comply	Comply
		6.1%	6.6%	8.2%	6.4%
		Administer - Resist Passive	Administer - Resist Passive	Administer - Resist Passive	Administer - Resist Passive
		45.5%	42.0%	47.4%	44.0%
Crackdown - Resist passive	Crackdown - Resist passive	Crackdown - Resist passive	Crackdown - Resist passive		
16.2%	16.1%	18.6%	16.3%		
Crackdown - Resist active	Crackdown - Resist active	Crackdown - Resist active	Crackdown - Resist active		
13.9%	14.3%	16.4%	14.2%		

En totes les hipòtesis, la probabilitat d'un divorci amistós entre Espanya i Catalunya és inferior al 20%; fins i tot aquesta xifra podria ser exagerada. La millor opció per a aconseguir aquest resultat continua essent el referèndum: tot i que no autoritzat, atorga un grau de legitimitat internacional més alt que qualsevol altra opció, i és més probable que rebi el reconeixement espanyol. Després ve el referèndum 'de facto', amb una mica més del 10% de probabilitat d'aconseguir l'anhelat 'divorci amistós'. Aquests resultats pressuposen que a Madrid 'mantenen el cap fred'; una suposició que va contra totes les proves de dos-cents anys de nacionalisme i més de sis-cents anys d'història espanyola.^[xx] L'opció 5, la independència unilateral, és la menys probable que acabi bé, i només una intervenció de la Unió la faria viable del tot.

La hipòtesi 4 també té la màxima probabilitat per al final del procés, suposant que els partits pro-separació no obtinguessin la majoria absoluta al parlament: una petita oportunitat, del 9,6%, però que no ha de ser menystinguda. Aquesta és l'única opció que inclou el fet que Catalunya accepti la continuació de l'status quo sense conflicte. Això és fruit, en gran part, de la manca total de diàleg entre les dues parts: parlen, però parlen adreçant-se només cadascun als més radicals en el discurs públic. Naturalment, pot haver-hi canals alternatius de comunicació dels quals no sigui conscient, però crec que el procés ha anat massa lluny, fins i tot per a ells: cap de les parts no pot apaivagar l'altra sense un enorme cost polític, potser insuportable.

El resultat més probable és el de la resistència passiva a una solució imposada des de Madrid, amb probabilitats d'un 55% a un 65% en

cada hipòtesi. Això implica la dissolució del govern català i la suspensió de l'estatut d'autonomia, seguit per la resistència passiva. Hi ha una petita possibilitat que els catalans cedeixin a la pressió immediatament, de mitjana un 6% o 7%. Sembla poc probable per a mi, però, que els catalans estiguin disposats a aturar-se sense resistència, passiva o d'una altra mena. Aquest últim resultat, la resistència activa, ateny el 16% dels resultats de mitjana.

The men upon whom the momentous decisions will fall: Spanish Prime Minister Mariano Rajoy (left) and Catalan Regional President, Artur Mas (right)

És impossible de predir quin bàndol seria capaç d'imposar la seva voluntat a l'altre en aquesta eventualitat: sí que és segur que no hi hauria guanyador. Ambdues parts s'infligirien un terrible cost l'una a l'altra: l'economia espanyola es ressentiria d'un gran perjudici a llarg termini; la reputació internacional d'Espanya es desplomaria i l'endeutament es dispararia; i no hi hauria pas cap benefici per a la inversió estrangera i del capital de Catalunya, una de les regions principals quant a atracció inversora. Polítics espanyols, i molts espanyols del carrer, estarien disposats a pagar aquest preu per tal de preservar la integritat territorial del seu estat; tot i que les relacions amb els seus germans i germanes catalans s'enverinarien cent anys més. Seria encara pitjor en el cas d'aplicació de la llei d'opressió sostinguda o la imposició de la llei marcial.

Tinc la impressió que la situació d'Espanya és més similar a la del Regne Unit el 1914 que no a la del 2014. Els escocesos tindran aviat una oportunitat pacífica, l'autodeterminació democràtica. Fa cent anys, l'autogovern irlandès era a la taula, però va ser-ne foragitat per causa de l'esclat de la Gran Guerra; Irlanda es va aixecar en una rebel·lió sagnant dos anys més tard i, finalment, va guanyar la independència després de grans sacrificis en sang i en diners. Dubto si Catalunya guanyarà la independència; però estic convençut que el lideratge català s'ha embarcat en un camí sense retorn: en aquest punt, la dinàmica del nacionalisme i la radicalització de les masses s'han consolidat. Ara tenen el tigre agafat per la cua i no el poden deixar anar.

La pilota aviat tornarà a la cort de Rajoy, que haurà de decidir si accepta la decisió de Catalunya o si emprèn un procés que molt

probablement acabaria en la repressió i el vessament de sang. En qualsevol cas, el cost serà alt per a ell personalment, per a la seva nació i per al futur de la integració europea.

Fonts i notes

[i] 'The Bloody Flag'; 'The Most Important Election', 'War of the Words', 'Die Lüge: Ever Closer Union', 'La Serenissima', 'Spain: Horns of a Dilemma'

[ii] Daniel G. Sastre, ['Los enviados del Parlament: Cataluña ha iniciado un camino sin retorno.'](#) El Mundo, 8 abril 2014

[iii] Fixant unes condicions excessives perquè la mesura sigui aprovada, i dividint el vot a través d'una sèrie d'opcions, el govern podria gairebé garantir que un nombre insuficient de catalans votaria per la independència total. Tal resultat portaria a resoldre la 'qüestió catalana' durant almenys una generació.

[iv] Per a la posició catalana, visiteu la web de l'[Assemblea Nacional Catalana](#) (ANC). Per a la posició castellana, llegiu l'article publicat per [Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales AES \(FAES\)](#) el 'think tank' de José María Aznar, ex-president espanyol i dirigent del Partit Popular.

[v] No tinc cap contacte especial amb els dirigents dels governs català i espanyol.

[vi] Tom Kingston, ['Veneto residents support leaving Italy in unofficial referendum.'](#) The Telegraph, 24 març 2014.

[vii] Guy Hedgcoe, ['Catalonia's Unwanted Crimea Comparisons.'](#) The Irish Times, 19 març 2014.

[viii] Mai no hi ha hagut cap conciliació legal internacionalment acceptada entre les contradiccions inherents al dret a l'autodeterminació i el dret d'integritat territorial d'un estat-nació reconegut. Ha depès del temps, les circumstàncies i el poder relatiu de totes les parts interessades, i no sols de l'estat amenaçat de separatisme.

[ix] Com ara l'ús indegut dels fons públics i el seu desviament a activitats il·lícites.

[x] No comparo Artur Mas a Mohandas Gandhi, només vull dir que la repressió, encara que legal, pot repercutir en les autoritats sense tenir-ne la intenció.

[xi] Gavriilo Princip va ser l'únic dels sis conspiradors bosnians que va dur a terme l'assassinat planificat de l'arxiduc Franz Ferdinand i la seva dona, que van desfermar la Primera Guerra Mundial.

[xii] ['Vidal-Quadras pide intervenir Cataluña con la Guardia Civil,'](#) La Vanguardia, 28 setembre 2012.

[xiii] ['Cataluña siempre será España, por lo civil o por lo militar,'](#) Nació Digital, 26 febrer 2014.

[xiv] Solé, Richard, ['Francisco Alamán, coronel del Ejército español: 'La independencia de Cataluña? Por encima de mi cadáver,'](#) Alerta Digital, 31 agost 2012.

[xv] Ortiz, Fiona and Phillips, Branden, ['Separatist parties win Catalonia election in Spain,'](#) Reuters, 26 novembre 2012.

[xvi] Jack Pitts, ['Poll finds that 60% of Catalans want independence,'](#) The Independent, 21 març 2014.

[xvii] [Section 4, Article 80, part 1, 'Quorum for the Adoption of Measures,'](#) Parlament de Catalunya.

[xviii] La seu del PSOE és al carrer de Ferraz de Madrid.

[xix] En honor, és clar, de Thomas Jefferson, autor de la Declaració d'Independència dels Estats Units.

[xx] L'única excepció és la unió malmesa i breu d'Espanya i Portugal en temps de Felip II, que es va acabar per la força de les armes el 1668 amb la revolta que va començar sota el regnat de Felip III pels seus intents de convertir Portugal de regne separat sota una sola corona en simplement una altra província espanyola. Això va coincidir amb una rebel·lió a Catalunya i la participació espanyola en la guerra dels Trenta Anys, que havia drenat al país de les tropes. Joan de Bragança es va convertir en el rei Joan IV de Portugal, amb el suport gairebé universal de tots els sectors de la població.

Publicat originàriament en el bloc de Fernando Betancor, [Common Sense](#), i reproduït a VilaWeb amb el permís de l'autor.